

Az Országos Környezetvédelmi Tanács észrevételei és ajánlása a hulladékokkal kapcsolatos jogi szabályozás kérdésköréhez

Az Országos Környezetvédelmi Tanács arról határozott, hogy alkalmanként áttekinti egy-egy környezetvédelmi szakterület szabályozásának jelenlegi állapotát, majd azokat értékelve, általános szempontokat fogalmaz meg annak érdekében, hogy még hatékonyabb, az érintettek számára elfogadhatóbb, a környezetvédelem szempontjából kedvezőbb szabályozási környezet alakuljon ki.

Elsőként a hulladékokkal kapcsolatos szabályozás volt soron, figyelemmel arra, hogy erre nézve érkezett a legtöbb módosítási javaslat az utóbbi egy évben. Jelen téma tárgyalásakor is éppen három új jogszabály, illetve módosítási javaslat került a Tanács elé a hulladékgazdálkodás kapcsán.

Mindez jól mutatja, mennyire fontos, a gazdaság és a társadalom valamennyi területét érintő, a közigazgatást is megmozgató feladattal állunk szemben, amelynek megfelelő szabályozása rendkívüli feladat. Az EU keretirányelv folyamatban lévő újabb módosítása is ennek példája. A jogalkotó és a közigazgatás, illetve a szabályozott közösség számára mindez hatalmas kihívást jelent, amelynek nem könnyű megfelelni. Így a Tanács örömmel üdvözli és megköszöni a jogalkotó és a jogalkotás előkészítő szervek kiemelkedő és alapvetően helyes irányokra törekvő munkáját, eredményeit. A továbblépés érdekében azonban fel kell hívnunk a figyelmet néhány olyan kérdésre, amelynek a mainál megfelelőbb rendezése révén a hulladékgazdálkodás valamennyi szereplőjének tevékenysége a jelenleginél is gyümölcsözőbb lehetne. A cél tehát a meglévő eredmények teljes elismerése mellett a még jobb eredmény közös elérése, amelyhez kívánunk adalékokkal szolgálni.

1. A hulladékokkal kapcsolatos szabályozás, különösen annak törvényi háttere, a hatályos Ht. két évvel ezelőtti elfogadása óta folyamatos változásnak van kitéve, amely arra vezet, hogy alkalmanként senki sincs tisztában az aktuális követelményekkel. Gondolhatunk pl. az éppen most ismét napirendre került szelektív gyűjtés kérdésére, amely hol kötelezőként jelent meg, hol lehetőségként, illetve ma ismét kötelezettségként. Ez semmiképpen sem segíti a jogkövetés zökkenőmentességét.

2. A szabályozási változások gyakorisága mellett ki kell emelni, hogy az esetenként jelentős újdonságokra való felkészülésre nem áll elegendő idő rendelkezésre, illetve az átmeneti időszakok keretei nagyon szűkösek.

3. A szabályozási változások másik oldala a szükséges, a megújult törvényi és EU jogi környezetnek megfelelő jogszabályok elfogadása, ahol még ma is sok hiányosságot tapasztalhatunk (veszélyes hulladék, építési-bontási hulladék, melléktermék jogi feltételeinek megteremtése stb.) Sokkal könnyebb lenne, ha a szabályozott közösségnek belátható időtávon

Országos Környezetvédelmi Tanács

© 2008-2010 Országos Környezetvédelmi Tanács. Minden jog fenntartva.

belül, a meglévő jogi keretek teljes ismeretében, összehangolt módon lenne lehetsége felkészülni a szabályozási követelmények teljesítésére.

4. A hulladéktörvény fogalmi túlburjánzása révén számos tisztázatlan, nehezen kezelhető és ellentmondásos fogalom jelent meg, amelyek a jogalkalmazást megnehezítik.

5. A fentiek esetenként nem csak a szabályozott közösség, hanem a jogérvényesítő közigazgatás számára is nehéz, szinten megoldhatatlan helyzetet teremthet, nem lévén kellően felkészült maga sem. Mindezt nehezíti a sokszor túlzott adminisztratív teher, amely elsősorban a hulladékkezelőket, illetve szolgáltatókat sújtja, engedélyezési eljárások megkettőzése, felesleges minősítési eljárások révén, de nem kevésbé befolyásol másokat is, mint a kézműves termékek készítőit.

6. Példaként említhetjük az OHÜ tisztázatlan helyzetét, annak változásait, tényleges igazgatási, esetleg hatósági szerepeinek nem kellő kidolgozottságát, amelynek következtében ismét nem kellően konzisztens állapottal állunk szemben. Az igazgatási szervezetrendszer gyakori változásai amúgy is kedvezőtlen helyzetet eredményeznek, nehezítik a kitűzött környezetpolitikai célok megvalósítását.

7. A hulladékhierarchia kívánalmainak való megfelelés folyamatos odafigyelést igényel, különösen a termelői, gyártó felelősség megvalósítása keretében. Ehhez szükséges lenne az életciklus-elemzések, illetve más olyan követelmények tisztázása, mint az összességében legjobb környezeti eredmény.

8. A hulladékhierarchia két kiemelt szempontja a melléktermékek hulladékká válásának lehetőség szerinti elkerülése, illetve a hulladékstátusz megszűnése feltételrendszerének megteremtése, pl. a vonatkozó minőségbiztosítás, hitelesítés, tehát az eljárási szabályok és kritériumrendszer következetes kialakítása. Enélkül nehéz a gyakorlatban megvalósítani az EU jog által bevezetett és így nálunk is kötelező módon érvényesítendő szempontokat.

9. Az egyes követelmények, amelyek a hulladékok esetében kerültek megfogalmazásra, nem teljesen fedik az európai elvárásokat, amelyek adott esetben könnyebben teljesíthetők – pl. a hulladékolajokkal szemben támasztott elvárások.

10. A települési hulladékok esetében a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást végző önkormányzati, illetve állami tulajdonú gazdasági társaságok egyértelmű vesztesei a jogi szabályozás folyamatos, anyagi és adminisztrációs terheiket növelő változásainak. A rezsicsökkentés, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjak befagyasztása, az indokolatlan felügyeleti díj a MEKH felé, az ún. Robin Hood adó hatálya alá sorolás, a folyamatos és indokolatlan hatósági engedélyezési eljárások stb. már nem a jövedelmezőséget, hanem a cégek fennmaradást, a közszolgáltatás ellátásának biztonságát hozzák súlyos helyzetbe. Veszélybe kerülnek az alapvető fejlesztési, környezetvédelmi szempontok, az így keletkező terhek révén az érintettek immár egyre súlyosabb likviditási gondokkal küzdenek. A fenti

© 2008-2010 Országos Környezetvédelmi Tanács. Minden jog fenntartva.

Országos Környezetvédelmi Tanács

© 2008-2010 Országos Környezetvédelmi Tanács. Minden jog fenntartva.

helyzetet jól jellemzi, hogy az ország településeinek több mint 10 %-án már csak a katasztrófavédelmi szervek beavatkozásával lehet fenntartani a szolgáltatást.

11. A hulladékkezelők egyik jelentős és indokolatlan terhét jelenti a hulladéklerakási járulék áthárításának tilalma, amelynek első és legfontosabb következménye, hogy a lerakás tényleges költségei nem tükröződnek a szolgáltatások díjában, ami a szennyező fizet elv súlyos sérelmét jelenti, ellentétes az EU azon alapelvével, hogy a hulladékkezelés költségeit az viselje, aki a hulladék keletkezéséért felelős, ugyanakkor ne viseljen olyan költséget senki, aminek keletkezését nem tudja befolyásolni, illetve ugyancsak sérül az az alapvető elv és követelmény, hogy a díjaknak tükrözniük kell a lerakás teljes költségét. Ez a rendelkezés alkalmatlan arra is, hogy ösztönözzön a hulladékszegény technológiákra és gyakorlatokra, ösztönözzön a hulladékok hasznosítására – ha ugyanis a termelőnél a lerakás tényleges költsége nem jelenik meg, számára nem válik indokolttá más utak keresése. A hulladéklerakási járulék áthárításának tilalma indokolatlanul hátrányosabb helyzetbe hozza a - többnyire EU forrásból létrehozott - hulladéklerakót üzemeltető közszolgáltatót, aki a rezsicsökkentés és egyéb, korábban részletezett többletterhek miatt a közszolgáltatás ellátásának egyéb költségeit sem tudja érvényesíteni a szolgáltatást igénybevevők felé. Az ígért támogatás folyósítása eddig elmaradt, annak ellenére, hogy erre számos fórumon ígéretet kaptak. Másfelől pedig a lakosságra áthárított lerakási járulék csak akkor éri el a kívánt célját, ha megvalósul a differenciált díjazás a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásokban.

12. Nem mehetünk el szó nélkül a hulladékhasznosítás egyik lehetséges ösztönzője, a termékdíj jelenlegi alakulása mellett sem. A termékdíj már egyre távolabb került a környezetvédelmi és hulladékgazdálkodási céloktól, egyre inkább egyszerű fogyasztási adóvá válik. Ennek létjogosultságát természetesen nem kérdőjelezhetjük meg, csupán sajnálatunkat fejezzük ki az eredeti cél és lehetőség elhagyásával kapcsolatban. A többszörösére növelt terhek mellett különösen aggasztó, hogy például a csomagolások terén évek óta nem teljesülnek az ország hulladékhasznosítási kötelezettségei, amelynek okát a Tanács részben az erre a célra rendelkezésre álló fajlagos ráfordítások csökkenésében, részben a szabályozás hibáiban látja.

13. Nem megfelelően kezelt a hulladékgazdálkodás és környezeti felelősség kapcsolata. A hulladékkezelő létesítményekből eredő szennyezések, balesetek esetén a jelenlegi gyakorlat szerint nincs megfelelő eszköz arra, hogy a költségeket valóban a szennyező fizesse meg.

14. Az eddigiek egyik fő okaként azt láthatjuk, hogy a jogszabályok és módosítások előkészítése nem kellően megalapozott, nem átgondolt, különösen hiányosak, illetve formálisak a tervezetek előzetes hatásvizsgálatai. Így a szükséges koherencia is kevésbé érvényesül, pl. a megelőzés esetében, a környezettudatos, hulladékszegény technológiák és fogyasztási minták terjesztésének hiányosságait említhetjük, illetve, hogy a termelés és fogyasztás szabályozásában a megelőzési elemek alig jelennek meg. Nem látszik tehát, miként motiválhatók az egyes szereplők, pl. a megelőzés, újrahasználatra való előkészítés, hasznosítás terén.

© 2008-2010 Országos Környezetvédelmi Tanács. Minden jog fenntartva.

15. A tervezés, különösen a megelőzés tervezése kevés konkrétumot tartalmaz, de nem is törekszik arra sem, hogy széles körű támogatottságot kapjon. Ebben komoly tényező a széleskörű társadalmi egyeztetés, illetve tájékoztatás hiánya.

2014. december 22.